



## DET KONGELIGE KUNNSKAPSDEPARTEMENT

Likestillings- og diskrimineringsombudet  
Postboks 9297 Grønland  
0134 OSLO

Deres ref

Vår ref

Dato

21/4780-2

28. september 2021

### **Blinde og svaksynte elever og tilrettelegging av opplæringen**

Vi viser til brev fra 9. september om at Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) har fått en henvendelse fra en mor til et svaksynt barn, med problemstillinger som dere mener er viktig å løfte til Kunnskapsdepartementet. Hovedproblemstillingen er at blinde og svaksynte i mange tilfeller ikke har godt nok tilrettelagt undervisning, blant annet på grunn av for lite tilgjengelige digitale plattformer og læremidler som ikke er godt nok tilrettelagt.

Barn og elever skal ha en god barnehage og skole og få den tilretteleggingen de trenger for å kunne trives, utvikle seg, mestre og lære. Kommunene og fylkeskommunene har ansvaret for at elevene/lærlingene får tilpasset opplæring (i henhold til opplæringsloven § 1-3). Sterkt svaksynte og blinde elever har rett til nødvendig opplæring i punktskrift og opplæring i bruk av nødvendige tekniske hjelpemidler (§ 2-14 og § 3-10). Skolene skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og læremidler (§ 9-3).

### **Kompetanse hos lærerne, på skolene og i kommunen**

At ikke alle barn og elever får den hjelpen de trenger i barnehage, skole og SFO, var bakgrunnen for Meld. St. 6 (2019-2020) Tett på – tidlig innsats og inkluderende fellesskap i barnehage, skole og SFO. Meldingen har som mål å sikre at alle barn og elever får et inkluderende og tilrettelagt pedagogisk tilbud, uavhengig av deres forutsetninger og behov. Det er en rekke tiltak i meldingen som vi følger opp nå, blant annet et varig kompetanseløft for ansatte i laget rundt barna og elevene, bedre samarbeid mellom tjenestene, endringer og tydeliggjøring av Statped's tjenester, og en rekke regelverksendringer og presiseringer.

Kommunene og fylkeskommunene skal sørge for at skolene og PPT har rett og nødvendig kompetanse. Det betyr at for skoler med blinde og svaksynte barn må det være nok kompetanse om dette i kommunen til å kunne gjennomføre opplæringen i det daglige.

Postadresse  
Postboks 8119 Dep  
0032 Oslo  
postmottak@kd.dep.no

Kontoradresse  
Kirkeg. 18  
www.kd.dep.no

Telefon\*  
22 24 90 90  
Org.nr.  
872 417 842

Avdeling  
Avdeling for  
barnehage og  
grunnskole

Saksbehandler  
Anne Kristine  
Larsen  
22 24 74 92

Statped kan gi hjelp og veiledning om tilrettelegging for blinde og synshemmede elever. Nærmere informasjon om dette ligger på statped.no.

Statsforvalteren fører tilsyn med hvordan kommunene følger regelverket. Foreldre og elever som mener at de ikke får oppfylt sine rettigheter etter loven, kan henvende seg til statsforvalteren i sitt fylke.

### **Universell utforming av læremidler og digitale læringsressurser**

Digitale læremidler som tas i bruk i opplæringen, skal være universelt utformede (jf. likestillings- og diskrimineringsloven og forskrift for universell utforming av IKT).

Digitaliseringsdirektoratet fører tilsyn med universell utforming av IKT og gir veiledning om dette til utdanningssektoren og ulike produsenter.

Mange lærebøker som tas i bruk i skolen har digitale versjoner og i tillegg finnes det et stort utvalg digitale læremidler. Disse skal være universelt utformet. Allikevel er det ikke alltid de fungerer godt nok for elever med synshemming. Det er viktig at de ansatte på skolen erkjenner at det tar tid for en blind eller svaksynt elev å lære seg å bruke sin nettleser.

Med fagfornyelsen innføres programmering i skolen, og det er mer vekt på digital kompetanse. Fagfornyelsen og de nye læreplanene har i seg selv ikke økt behovet for digitale læremidler og andre digitale ressurser. Men når mange av læremidlene skiftes ut har mange kommuner nå valgt å kjøpe flere digitale læremidler. Pandemien har sannsynligvis også påvirket dette.

Det finnes ingen godkjenningsordning for hvilke læremidler eller læringsressurser som skal brukes i norsk skole. De generelle kravene i lovverket gjelder, blant annet kravene til universell utforming.

Utdanningsdirektoratet forvalter en tilskuddsordning for særskilt tilrettelagte læremidler, hvor forlag og læremiddelutviklere blant annet kan søke om støtte til å tilrettelegge læremidlene utover de kravene til universell utforming som gjelder for alle digitale læremidler.

Statped har i oppdrag å utvikle, tilrettelegge og produsere læremidler (lydbøker eller punktskriftbøker) for blinde / sterkt svaksynte elever. Gjennom Statpeds tjeneste Skolelydbok, kan skoler, elever med lånerett og lærere låne tilrettelagt lydbokversjon av lærebøker gratis. Det er imidlertid behov for en viss produksjonstid for læremidlene, og når det er mange nye læremidler på grunn av nye læreplaner, vil det være mye pågang i produksjonen.

### **Andre tiltak fra Kunnskapsdepartementet**

I forslaget til ny opplæringslov, foreslås det å videreføre sterke rettigheter for elever med funksjonsnedsettelse, og samtidig forenkle saksbehandlingsprosessene der det er forsvarlig og til elevens beste.

Som et tiltak i Meld. St. 21 (2020–2021) Fullføringsreformen – med åpne dører til verden og fremtiden, er vi nå også i gang med å utarbeide en strategi som skal sikre at personer med funksjonsnedsettelse får et godt nok tilrettelagt tilbud i videregående opplæring.

Med hilsen

Bodil Hafsås (e.f.)  
avdelingsdirektør

Anne Kristine Larsen  
seniorrådgiver

*Dokumentet er elektronisk signert og har derfor ikke håndskrevne signaturer*